

методичні та наукові праці, захищені дисертаційні роботи. такого роду виплати повинен здійснювати кожен ВНЗ із коштів спецфонду;

- поступова відмова від надмірної комерціалізації наукових робіт і послуг (оплата за публікацію статті, тез, монографії, підручника тощо) та перехід на європейські науково-освітні стандарти;

- запровадження реальної практики стимулювання наукової роботи серед талановитої молоді, залучення здібних студентів до написання наукових есе, доповідей, тез, виступів, статей тощо, активної участі у науковому житті профільюючої кафедри, участі у науково-практичних заходах; організації наукових дебатів, конкурсів, олімпіад; мотивування до майбутньої науково-освітньої діяльності;

- організація стажування перспективних науково-педагогічних працівників у провідних наукових центрах, навчальних закладах, сучасних високотехнологічних підприємствах; розвиток і зміцнення науково-дослідницької діяльності ВНЗ на основі поєднання освіти, науки та інновацій; формування мережі дослідницьких університетів в Україні із залученням висококваліфікованих кадрів вищої школи;

- запровадження заходів, спрямованих на системне заохочення наукової і професійної активності науково-педагогічних працівників, їх академічної мобільності, зокрема міжнародної, розширення практичних творчих відпусток та стажування (можливо за кордоном), підтримку вітчизняних наукових видань, спрямованих на включення до провідних наукометричних баз.

Із впевненістю можемо стверджувати, що ефект від протидії загрозам в освітній сфері України можливий за умови проведення комплексу заходів як стимулювально-мотиваційного, так і примусового характеру.

УДК:332.14

РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Л. Є. Сімків

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

e-mail: simkivlilya@gmail.com

Основною особливістю формування регіональної політики в Україні сьогодні є її спрямованість на децентралізацію влади, необхідність забезпечення дієвого місцевого самоврядування та ефективного розвитку територіальних громад. Тому цілком зрозуміло, що зусилля уряду держави спрямовані на розробку інституційно-правового інструментарію забезпечення цих реформ як у сфері реалізації регіональної політики загалом, так і щодо вирішення окремих питань. Так, зокрема мова йде про формування дієвого місцевого самоврядування, регулювання відносин між радами громад, що

входять до складу однієї адміністративно-територіальної одиниці, де постійно виникають правові колізії, особливо з питань бюджету, комунальної власності й земельних відносин. Не менш важливими залишаються питання щодо управління об'єктами спільної власності територіальних громад і розвитку спільної інфраструктури. Це, в свою чергу, призводить до порушення законів на місцях, стримує соціально-економічний розвиток території.

Існування цілого ряду подібних проблем дає підстави констатувати, що державна регіональна політика має бути спрямована на зміцнення ресурсної бази місцевого розвитку, розширення дохідних джерел бюджетів територіальних громад, активізацію процесів соціальної та економічної інтеграції. За таких умов реалізація регіональної політики має забезпечити [1, с. 129]:

- формування механізмів децентралізації державних повноважень і передачі їх на регіональний і місцевий рівні за умов їх достатнього фінансового забезпечення, реформування місцевого самоврядування та адміністративно-територіального устрою;

- створення умов для просторової єдності країни шляхом стимулювання співробітництва територіальних громад на регіональному та міжрегіональному рівні для розв'язання спільних проблем розвитку;

- узгодження інтересів держави, регіону та суб'єктів економічної діяльності шляхом системної координації дій органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування на всіх рівнях, представників бізнесу та громадянського суспільства;

- поєднання секторальної (галузевої) та регіональної політики щодо розвитку окремих територій, яке сприятиме оптимізації і диверсифікації структури економіки, забезпеченню ефективної спеціалізації регіонів з пріоритетним використанням власного ресурсного потенціалу, досягненню рівномірного та збалансованого розвитку територій, розвитку міжрегіонального співробітництва тощо;

- створення умов для функціонування на території регіонів суб'єктів економічної діяльності («точок економічного зростання»), що забезпечать використання їх конкурентних переваг і сприятимуть розв'язанню соціально-економічних проблем територій;

- сприяння розвитку іміджевих для певних регіонів суб'єктів економічної діяльності з метою позиціонування конкурентних переваг території, що дозволить привернути додаткову увагу туристів і потенційних інвесторів до регіону, дасть можливість покращити інвестиційний клімат, одержати додаткові ресурси для розвитку регіональної економіки та інфраструктури;

- стимулювання розвитку інтелектуально-містких та інноваційно-орієнтованих секторів економіки шляхом сприяння розвитку науково-

інноваційного співробітництва державного та недержавного сектору науки, вищих навчальних закладів і наукових установ з реальним сектором економіки;

- узгодження потреб економіки регіонів з можливостями її кадрового забезпечення та створення ефективної системи підготовки та підвищення кваліфікації фахівців з урахуванням пріоритетів регіонального розвитку.

Практична реалізація державної регіональної політики безпосередньо залежить від реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні. Передусім йдеться про формування ефективного, дієвого самоврядування з утворенням відповідних інститутів та забезпечення його спроможності самостійно, за рахунок власних ресурсів, вирішувати питання місцевого значення з метою створення сприятливого життєвого середовища, необхідного для всебічного розвитку людини, її самореалізації та захисту її прав.

Проте, незважаючи на право територіальних громад вирішувати питання місцевого значення, більшість із них неспроможна це робити через низьке ресурсне забезпечення, занепад або відсутність інфраструктури, брак кваліфікованих працівників тощо. Все це призводить до того, що лівова частка питань місцевого значення не вирішується належним чином.

Аналіз результатів здійснення процесу децентралізації та її впливу на проведення адміністративно-територіальної реформи, розвиток місцевого самоврядування та його фінансової системи, територіальної організації влади в Україні вказує на існування цілого ряду ризиків національного, регіонального та місцевого рівня серед яких можна назвати наступні:

➤ задекларований принцип добровільного об'єднання територіальних громад демонструє низький потенціал до об'єднання і тому повинен супроводжуватись запровадженням дієвих механізмів заохочення територіальних громад через державні стимули їх об'єднання, збільшення обсягів відповідних субвенцій, дотацій тощо;

➤ стан нормативно-правового забезпечення реформування системи територіальної організації влади, місцевого самоврядування, як один з інструментів та механізмів ефективного здійснення реформ не відповідає сучасним потребам і потребує внесення відповідних змін в найближчий період;

➤ відсутність між урядом і парламентом системи робочого діалогу щодо законодавчого супроводу реформ;

➤ територіальна концентрація економічної активності в окремих регіонах, населених пунктах, що посилює диспропорційність територіального розвитку призвела до загострення проблеми нерівності у доступі населення до публічних послуг, місць праці та джерел матеріального благополуччя;

➤ обмежена юрисдикція об'єднаних територіальних громад щодо розробки нової чи коригування застарілої містобудівної документації

(генеральних планів населених пунктів, схем територіального планування) послаблює їхню діяльність в плані реалізації інфраструктурних проектів;

➤ відсутність спеціалізованого державного органу з організації та проведення адміністративно-територіальної реформи в Україні, який би здійснював постійний моніторинг її впровадження, аналіз проблем, що виникають, та забезпечував пошук і ухвалення рішень для швидкого розв'язання цих проблем;

➤ низький рівень професійної підготовки посадових осіб місцевого самоврядування, відсутність дієвої кадрової політики, посилення корупції;

➤ намагання центральної влади зберегти контроль за розподілом коштів державного бюджету (скорочення державної субвенції на формування інфраструктури ОТГ; запровадження так званої «політичної субвенції» місцевим бюджетам на соціально-економічний розвиток окремих територій, яка передбачає ручний режим розподілу без будь-яких критеріїв; надання субвенцій місцевим бюджетам для фінансування делегованих повноважень, які мають чітко зазначену ціль: медична, освітянська, соціальна; зменшення надходжень з держбюджету до ДФРР) недовіру населення територіальних громад до уряду і парламенту;

➤ посилення диспропорційності фінансового забезпечення розвитку територіальних громад, в зв'язку з передачею доходів від акцизного податку до місцевих бюджетів (додатковий дохід від цього податку отримали населені пункти, які традиційно були більш розвиненими (міста, села, селища) та мають вигідне розташування);

➤ послаблення фінансової бази регіонального рівня управління та можливості його впливу на внутрішньо-регіональну диспропорційність розвитку територій.

Таким чином, основною особливістю формування державної регіональної політики в Україні на сучасному етапі залишається її спрямування на децентралізацію влади, необхідність забезпечення дієвого самоврядування та ефективного розвитку територіальних громад.

Список використаних джерел:

1. Територіальний розвиток та регіональна політика в Україні /НАН України. ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України»; наук. редактор В. С. Кравців. – Львів, 2015. – 204 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»).